

БЕЗПЕЧНІСТЬ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ

Із зростанням різного роду небезпек законодавець посилює протистояння їм і наразі склався самостійний напрямок вимог щодо об'єктів цивільних прав особливо при введенні із в комерційний оборот. Це розвиток висхідного положення ст. 3 Конституції України, яке, на наш погляд не послідовно проведене в кодифікованих актах приватного права, зокрема в ГК України і навіть в ЦК України. Законодавство про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції складається з законів України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції», «Про безпечність та якість харчових продуктів», «Про відходи», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про захист прав споживачів, Постанови Кабінету Міністрів України № 508 від 19.04.2004 «Про затвердження Порядку утилізації або знищення неякісних або небезпечних алкогольних напоїв та тютюнових виробів» та інших нормативно-правових актів.

Чинне законодавство в спеціальних актах встановлює правові та організаційні засади вилучення з обігу, переробки, утилізації, знищення або подальшого використання неякісної та небезпечної продукції з метою недопущення негативного впливу такої продукції на життя, здоров'я людини, майно і довкілля. До числа неякісної та небезпечної продукції відноситься:

– продукція, яка не відповідає вимогам чинних в Україні нормативно-правових актів і нормативних документів стосовно відповідних видів продукції щодо її споживчих властивостей;

– продукція, яка не відповідає обов'язковим вимогам чинних в Україні нормативно-правових актів і нормативних документів щодо її безпеки для життя і здоров'я людини, майна і довкілля;

– продукція, якій з метою збуту споживачам виробником (продавцем) навмисне надано зовнішнього вигляду та (або) окремих властивостей певного виду продукції, але яка не може бути ідентифікована як продукція, за яку вона видається;

– продукція, під час маркування якої порушено встановлені законодавством вимоги щодо мови маркування та (або) до змісту і повноти інформації, яка має при цьому повідомлятися;

– продукція, строк придатності якої до споживання або використання закінчився;

– продукція, на яку немає передбачених законодавством відповідних документів, що підтверджують якість та безпеку продукції.

Оплата робіт, пов'язаних з переробкою, утилізацією, знищенням або подальшим використанням вилученої з обігу неякісної та небезпечної продукції, здійснюється власниками цієї продукції. Переробка, утилізація, знищення або подальше використання вилученої з обігу неякісної та небезпечної продукції, власник якої невідомий, здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів. Особи, винні в порушенні законодавства про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції, несуть згідно з законом дисциплінарну, адміністративну, цивільну чи кримінальну відповідальність.

В доктрині права ці аспекти також відносять своє вираження. Так запропоновані більш розгорнуті попри звичайні критерії диференціації об'єктів цивільних прав [3, с. 331-336]. Ми пропонуємо їх доповнити критерієм їх безпечності для людини та довкілля та зокрема вирізнити: безпечні об'єкти та небезпечні. Зокрема відповідно ст. 1 Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» [2] об'єктом підвищеної небезпеки визнано об'єкт, на якому використовуються, виготовляються, переробляються, зберігаються або транспортуються одна або кілька небезпечних речовин чи категорій речовин у кількості, що дорівнює або перевищує нормативно встановлені порогові маси, а також інші об'єкти як такі, що відповідно до закону є реальною загрозою виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру. Тут йдеться про підприємство як цілісний майновий комплекс (ст. 191 ЦК України).

У вказаному законі визначено поняття: «небезпечна речовина» - хімічна, токсична, вибухова, окислювальна, горюча речовина, біологічні агенти та речовини біологічного походження (біохімічні, мікробіологічні, біотехнологічні препарати, патогенні для людей і тварин мікроорганізми тощо), які становлять небезпеку для життя і здоров'я людей та довкілля, сукупність властивостей речовин і/або особливостей їх стану, внаслідок яких за певних обставин може створитися загроза життю і здоров'ю людей, довкіллю, матеріальним та культурним цінностям;

«потенційно небезпечний об'єкт» - об'єкт, на якому можуть використовуватися або виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються небезпечні речовини, біологічні препарати, а також інші об'єкти, що за певних обставин можуть створити реальну загрозу виникнення аварії.

Інші об'єкти – безпечні для людини та довкілля.

Згідно Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» [1], встановлено що безпечний харчовий продукт - харчовий продукт, який не створює шкідливого впливу на здоров'я людини безпосередньо чи опосередковано за умов його виробництва та обігу з дотриманням вимог санітарних заходів та споживання (використання) за призначенням. Відповідно, небезпечним харчовим продуктом вважається такий, який не відповідає вимогам, встановленим цим Законом

Згідно Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» у разі непридатності до споживання передбачено: якщо харчовий продукт залишається безпечним для споживання людиною або інший об'єкт санітарних заходів можна зробити придатним для використання у виробництві харчових продуктів або для іншого використання – видати постанову про його обробку, переробку або утилізацію (зміну призначеного використання); якщо харчовий продукт є небезпечним для споживання людиною, але безпечним для іншого використання – видати постанову про вилучення з обігу та заборону використання за призначенням.

Згідно Закону України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції»:

вилучення продукції з обігу – фактичне припинення обігу (реалізації) продукції, здійснене в установленому порядку, за рішенням власника продукції або спеціально уповноважених органів виконавчої влади в межах їх повноважень;

обіг продукції – рух продукції шляхом переходу права власності на неї починаючи з моменту введення її в обіг і закінчуючи споживанням, використанням або вилученням з обігу;

використання вилученої з обігу продукції – дії, в результаті яких забезпечується недопущення негативного впливу вилученої з обігу продукції на життя, здоров'я людини, майно і довкілля;

утилізація вилученої з обігу продукції – використання продукції як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів;

знищення вилученої з обігу продукції – механічна, фізико-хімічна, біологічна або інша обробка та розміщення (захоронення) продукції або її залишкових компонентів у спеціально визначених місцях;

переробка вилученої з обігу продукції – будь-які технологічні операції, пов'язані із зміною фізичних, хімічних чи біологічних властивостей вилученої з обігу продукції з метою підготовки її до утилізації або подальшого використання цієї продукції за умови приведення її у відповідність з вимогами нормативно-правових актів і нормативних документів;

В будь-якому разі неякісна та небезпечна продукція підлягає обов'язковому вилученню з обігу. При тому зазначені проблеми стосуються

не тільки продуктів харчування, а і інших об'єктів цивільних прав (речей, інформації, робіт і навіть послуг). З огляду на зазначене, цей напрямок правового регулювання слід посилити в кодифікованих актах: зокрема в ЦК України і ст. 177 ЦК України. А також тут передбачити частину – безпечність об'єктів цивільних прав.

Література

1. Про безпечність та якість харчових продуктів: Закон України від 23 грудня 1997 року № 771/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/771/97-вр>

2. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18 січня 2001 року № 2245-ПВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2245-14>

3. Цивільне право України: підручник. / За ред. проф. Бошицького Ю. Л. та проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Загальна частина. – К.: Видавництво Ліра-К, 2014. – 760 с.

УДК 342.95: 346.62:368

Заєць О. М., к.ю.н.,
Одеський державний університет внутрішніх справ,
м. Одеса, Україна

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕПТИВНИХ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Вітчизняні кептивні страхові компанії виникли з початком становлення в державі страхового ринку. На сьогоднішній день кептивні страхові компанії є невід'ємною частиною національного страхового ринку. На території України діють кептивні страхові компанії підприємств різних галузей економіки. Особливості діяльності кептивних страхових компаній на фінансовому ринку держави та їх відмінні ознаки від інших страхових організацій зумовлюють необхідність визначення сутності кептивних страхових компаній, їх правової та організаційної основи господарської діяльності.

Фактично на ринку України діють два види страхових компаній: а) кептивні – створені міністерствами, відомствами, потужними фінансово-промисловими групами для обслуговування ризиків своїх підприємств; б) створені на приватному капіталі, що функціонують на конкурентній основі.

Незалежно від мети створення кожна кептивна страхова компанія має кілька безперечних переваг перед універсальними страховиками. Перш за все, як правило, кептивна компанія може забезпечити клієнту покриття